

Elias Canetti

Körleşme

Türkçesi: Ahmet Cemal

Roman

İ Ç İ N D E K İ L E R

Yeni Baskıya Önsöz7

BİRİNCİ BÖLÜM

DÜNYASIZ BİR KAFA

Gezinti	17
Giz	38
Konfüçyüs'ün Çöpçatanlığı	49
Midye Kabuğu	65
Göz Kamaştırıcı Eşyalar	79
Sevgili Hanımefendi	96
Seferberlik	113
Ölüm	130
Hasta Yatağı	143
Genç Aşk	156
Yehuda ile Mesih	165
Milyonluk Miras	178
Dayak	187
Taşlaşma	200

İKİNCİ BÖLÜM
KAFASIZ BİR DÜNYA

Cennetin Yıldızları	217
Kambur	245
Sonsuz Merhamet	261
Dörtler ve Gelecekleri	281
Açıklamalar	299
Açlık Ölümü	314
Gerçekleşme	334
Hırsız	347
Özel Mülkiyet	365
Düğme	399

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KAFADAKİ DÜNYA

İyi Bir Aile Babası	447
Pantolonlar	461
Bir Akıl Hastanesi	480
Dolambaçlı Yollar	505
Açıkgöz Odysseus	520
Kırmızı Horoz	556

BİRİNCİ BÖLÜM

DÜNYASIZ BİR KAFA

Gezinti

“BURADA ne yapıyorsun çocuğum?”
“Hiç.”
“Öyleyse burada neden duruyorsun?”
“Hiç, öyle duruyorum.”
“Okuma yazma biliyor musun?”
“Elbette.”
“Kaç yaşındasın bakayım?”
“Dokuzumu geçtim.”
“Çikolata mı, yoksa bir kitap mı, hangisini istersin?”
“Kitap.”
“Sahi mi? Aferin oğlum. Demek kitap sevdiğin için burada duruyorsun!”
“Evet.”
“Neden baştan söylemedin bunu?”
“Bu yüzden hep babamdan azar işitiyorum da.”
“Yaa! Adı ne babanın?”
“Franz Metzger.”
“Yabancı bir ülkeye gitmek ister miydin?”
“Evet Hindistan’a gitmek isterdim. Kaplanlar var orada.”
“Başka nerelere gitmek isterdin?”
“Çin’i de görmek isterdim. Orada görkemli bir set var.”
“Üstüne tırmanmak hoşuna giderdi herhalde, değil mi?”
“Set çok kalın ve yüksektir. Kimse aşamaz. Zaten kimse aşamamış diye yapmışlar.”
“Neler de biliyorsun! Çok okumuş olmalısın.”

“Evet, sürekli okurum. Ama babam kitaplarımı elimden alıyor. Bir Çin okuluna gidebilmeyi çok isterdim. Orada kırk bin harf öğretiyorlar. Bu kadar harfin tek bir kitaba sığması olanaksız.”

“Sen öyle sanıyorsun.”

“Hesapladım.”

“Yine de yanıyorsun. Hem, vitrinlerdeki kitaplara bakma sen. Onların hepsi birbirinden kötüdür. Ama benim çantamda çok güzel bir şey var. Dur, sana da göstereyim. Bunun ne yazısı olduğunu biliyor musun?”

“Çince! Çince bir yazı bu!”

“Sen epey akıllı bir çocuksun. Daha önce hiç Çince kitap görmüş müydün?”

“Hayır. Ama tahmin ettim Çince olduğunu.”

“Şu gördüğün iki işaret, Mong Tse anlamına geliyor. Büyük düşünür Mong, Çin uygarlığının yetiştirdiği en ünlü kişilerden biriydi. Bundan tam 2250 yıl önce yaşadı. Yazdıkları günümüzde de okunuyor. Aklında tutabilecek misin bunları?”

“Tutarım. Artık okuluma gitmem gerek.”

“Demek okula giderken, yolda gördüğün kitapçıların vitrinlerine bakıyorsun! Senin adın ne peki?”

“Franz Metzger. Bana da babamın adını vermişler.”

“Nerede oturuyorsun?”

“Ehrlich Caddesi, yirmi dört numarada.”

“Ben de aynı yerde oturuyorum. Ama çıkaramadım seni.”

“Merdivenlerde ne zaman biriyle karşılaşırsanız, başınızı başka yöne çeviriyorsunuz da ondan. Ben sizi epeydir tanıyorum. Profesör Kien’siniz. Ama herhangi bir yerde ders vermiyorsunuz. Anneme bakarsanız, aslında profesör falan değilmişsiniz. Ama ben inanıyorum profesör olduğunuza. Çünkü bir kitaplığınız var. Marie, kitaplığınızı görenin gözlerine inanamayacağını söylüyor. Marie bizim hizmetçimizdir. Büyüyünce benim de bir kitaplığım olsun istiyorum. Her dilden tüm kitaplar bulunmalı kitaplığımda, bir de sizinkisi gibi Çince bir kitap. Ama artık okula koşmam gerek.”

“Kim yazmıştı bu kitabı? Aklında mı hâlâ?”

“Mong Tse. Düşünür Mong. Bundan tam 2250 yıl önce yaşadı.”

“Aferin, unutmamışsın. Bir gün gelip kitaplığımı görebilirsin. Evime bakan kadına izni benim verdiğimi söyle. Sana Hindistan’dan ve Çin’den resimler de gösteririm.”

“Yaşasın! Geleceğim öyleyse! Mutlaka gelirim! Bugün öğleden sonra geliyim mi?”

“Hayır yavrum, hayır. Çalışmam gerek. Bir haftadan önce olmaz.”

Uzun boylu, zayıf bir adam olan sinoloji bilgini Profesör Kien, elindeki Çince kitabı, kolunun altında taşıdığı dolu çantaya yerleştirdi; dikkatle kapadı çantasını ve akıllı oğlan gözden yitene dek arkasından baktı. Yaradılış olarak çok konuşmaktan hoşlanmayan, asık yüzlü bir adamdı. Şimdi de, hiçbir zorlayıcı nedene dayanmaksızın başlatmış olduğu bu konuşmadan ötürü kendini suçluyordu.

Her sabah saat yediyle sekiz arasında yaptığı günlük gezintisi sırasında, önünden geçtiği bütün kitapçıların vitrinlerine şöyle bir göz atmayı alışkanlık edinmişti. Bu arada gerçekten değer taşıyan kitapların yerini, gitgide kitap adı altında bir sürü ıvır zıvıra bıraktığını görmekten neredeyse zevk duymaktaydı. Kendisi bu büyük kentin en değerli, en özel kitaplığına sahipti. Kitaplığının küçük bir bölümünü de hep yanında taşırdı. Sıkı çalışmayla ve sert bir düzen içinde geçen yaşamı boyunca, yüreğinde yerleşmesine izin verdiği tek tutku olan kitap tutkusunu, bazı önlemler almak zorunda bırakmıştı onu. Örneğe, kötünün kötüsü bile olsa, herhangi bir kitap, satın alması için kolayca baştan çıkarabilirdi bilgini. Neyse, kitapçıların çoğu, ancak saat sekizden sonra açılıyordu. Kimi zaman patronunun gözüne girmek isteyen bir çırak epey önceden gelir, dükkâna gelecek ilk tezgâhtarı beklemeye koyulur, sonra da anahtarı onun elinden handiyse bir törenin gereğini yerine getiriyormuşçasına alırdı. Ya, “Saat yediden beri buradayım!” derdi ya da, “Kapıda kaldım!” Böylesi bir işgüzarlık, Kien gibi bir adama kolaycacak bulaşırdı; çırağın ardından dükkâna dalmamak için kendini zor tutardı. Küçük kitapçıların sahipleri arasındaysa, saat yedi buçuk oldu muydu açık kapılarının ardında çalışmaya koyulan erkencilere sık sık rastlanılırdı. Kien, bu kışkırtmalar karşısında baştan çıkmamak için elini tika basa dolu olan çantasına vururdu. Çantayı taşımak için özel bir tutuş biçimi bulmuştu. Bu tutuş biçimi, bastırırken gövdesinin elden geldiğince

geniş bir alanının çantaya değmesini sağlıyordu. Kaburga kemikleri, incecik, kötü dikimli giysilerinin altından çantanın dokunuşunu duyardı. Kolunun omuzdan dirseğe uzanan bölümü, çantanın yan tarafındaki girintiyi tümüyle örter, tıpatıp uyardı oraya. Dirseğiyle bileğinin arasından da çantayı altından desteklerdi. Yelpaze gibi açılan parmakları, derinin yüzeyinin her bir noktasında tutkuyla dolaşırdı. Kien, bu aşırı özeni kendine karşı çantanın içerdiklerinin değeriyle haklı göstermekteydi. Terslik bu ya, çanta yere düşecek olsa ya da her sabah yola çıkmazdan önce büyük bir dikkatle gözden geçirdiği kilit, tam bu nazik anda açılrsa, değerli yapıtların sonu gelmiş demektir. Çünkü dünyada kirli kitaplar kadar hiçbir şeyden nefret etmezdi Kien.

Bugün eve dönerken bir vitrinin önünde durduğunda, küçük bir oğlan ansızın vitrinle onun arasına girivermişti. Kien, bir terbiyesizlik saymıştı bu davranışı. Gerçi vitrinle arasında, çocuğun sığabileceği kadar yer vardı. Kien her zaman vitrinin bir metre uzağında durur, buna karşın camın gerisinde harf türünden ne varsa, büyük bir kolaylıkla okurdu. Gözlerinin işleyişini istediği gibi ayarlayabiliyordu. Bütün gününü kitapların ve elyazmalarının başında geçiren kırk yaşında bir adam için, pek yabana atılır bir şey değildi bu. Her sabah gözlerinin ne denli iyi gördüğüne bir kez daha tanık olmaktadır, öte yandan vitrinle arasında bıraktığı uzaklık, satışa ve herkesin yararlanmasına sunulmuş olan bu kitapları nasıl aşağı gördüğünü de dile getirmektedir. Zaten kendi kitaplığındaki yapıtlarla kıyasladığında, vitrinlerdeki kitapların böylesi bir horlanmayı fazlasıyla hak ettiğini söylemek olanaklıdır. Küçüktü çocuk. Kien'in boyuysa, ortanın çok üstündeydi. Çocuğun üzerinden kitapları rahatça görebiliyordu. Yine de ondan, biraz daha saygı beklemek hakkıydı. Çocuğa haddini bildirmezden önce, onu iyice görebilmek için yana çekildi. Gözlerini kitapların başlıklarına dikmişti çocuk. Dudaklarını da kı sık sesler çıkararak, ağır ağır oynatmaktaydı. Gözlerini kitaplardan hiç ayırmaksızın, bir ciltten ötekine kaydırıyordu bakışlarını. Yalnız, başını zaman zaman hızla çevirip bir başka yöne bakıyordu. Caddenin karşı tarafında, bir saatçi dükkânının üstünde koskoca bir saat asılıydı. O sırada henüz sekize yirmi vardı. Çocuk önemli bir şeyin zamanını geçirmekten ürkmekteydi görünüşe bakılırsa.

